

Sygn. akt III AUa 571/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Marcin Graczyk (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2021 r. w Warszawie na posiedzeniu niejawnym

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o świadczenie postojowe

na skutek apelacji M. S.

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 lutego 2021 r. sygn. akt VII U 1002/20

I. oddala apelację;

II. zasądza od M. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Marcin Graczyk

Sygn. akt III AUa 571/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 23 czerwca 2020 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. odmówił M. S. prawa do świadczenia postojowego. W uzasadnieniu swego stanowiska organ rentowy wskazał, że ubezpieczony na dzień złożenia wniosku o świadczenie postojowe nie spełnił warunku koniecznego do uzyskania tego prawa, gdyż pozostawał wówczas zgłoszony do ubezpieczeń społecznych jako współnik spółki jawnej – (...) Sp. j.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył M. S., zaskarżając ją w całości oraz wnosząc o jej zmianę przez przyznanie mu prawa do świadczenia postojowego. Odwołujący się podniósł, że organ rentowy błędnie wywodzi, jakoby ze świadczenia postojowego nie mogli korzystać współnicy spółki jawnej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując przy tym argumentację przedstawioną w uzasadnieniu decyzji.

Wyrokiem z 23 lutego 2021 r., sygn. akt VII U 1002/20, Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że w czerwcu 2020 r. M. S. był współnikiem spółki jawnej (...) Sp. j.

9 czerwca 2020 r. M. S. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniosek o świadczenie postojowe za kolejny okres w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym przez COVID-19 dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Po rozpoznaniu wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wydał zaskarżoną decyzję.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, jak również w aktach rentowych. Sąd Okręgowy wskazał, że prawo do świadczenia postojowego zostało przewidziane w ustawie z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842; dalej jako „ustawa COVID-19”). Zgodnie z treścią art. 15zq ust. 1 ww. ustawy świadczenie postojowe przysługuje osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych oraz osobie wykonującej umowę agencyjną, umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, do których zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowę o dzieło, o ile nie podlega ona ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu. W myśl art. 15zq ust. 4 ustawy osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą świadczenie postojowe przysługuje, jeżeli rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej przed dniem 1 kwietnia 2020 r. i: 1) nie zawiesiła prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz jeżeli przychód z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe był o co najmniej 15% niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc; 2) zawiesiła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej po dniu 31 stycznia 2020 r.; 3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu, chyba że podlega ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Wymogów, o których mowa w ust. 4, nie stosuje się do osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, do której mają zastosowanie przepisy dotyczące zryczałtowanego podatku dochodowego w formie karty podatkowej i która korzystała ze zwolnienia sprzedaży od podatku od towarów i usług na podstawie art. 113 ust. 1 i 9 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2020 r. poz. 106; art. 15zq ust. 6 ustawy).

Świadczenie postojowe przysługuje zatem osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, o ile osoba taka łącznie spełnia pozostałe przesłanki określone w art. 15zq ust. 2–4 ustawy COVID-19, z zastrzeżeniem art. 15zq ust. 6 ustawy COVID-19. Z cytowanych przepisów, zdaniem Sądu pierwszej instancji, wynika jednoznacznie, że określenie „osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą” stanowi prawdopodobnie nawiązanie przez ustawodawcę do przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266 ze zm.), w której powyższe pojęcie występuje. Ustawa z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2019 poz. 1292 ze zm.) posługuje się określeniem „przedsiębiorca”.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 Prawa przedsiębiorców przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 ust. 2 Prawa przedsiębiorców).

Sąd Okręgowy podał, że nie stanowi działalności gospodarczej działalność wykonywana przez osobę fizyczną, której przychód należny z tej działalności nie przekracza w żadnym miesiącu 50 % kwoty minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w ustawie z 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, i która w okresie ostatnich 60 miesięcy nie wykonywała działalności gospodarczej (art. 5 ust. 1–6 Prawa przedsiębiorców). Z kolei ustawa systemowa, wprowadzając w art. 6 ust. 1 pkt 5 obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu i rentowym) dla osób prowadzących pozarolniczą działalność precyzuje w art. 8 ust. 6 pkt 1 i 4, że za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się m. in.: osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, z wyjątkiem ust.

6a (art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej), wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej (art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej).

Wspólnicy spółek jawnych (jak i innych spółek osobowych) nie są osobami prowadzącymi działalność gospodarczą na podstawie ustawy Prawo przedsiębiorców. Przedsiębiorcami są spółki, których są wspólnikami. Pytanie dalsze to takie, czy można zaliczyć wspólników do osób prowadzących działalność gospodarczą „na podstawie innych przepisów szczególnych”. W argumentacji organu rentowego art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej nie jest „innym przepisem szczególnym” w rozumieniu art. 15zq ustawy COVID-19. Definiuje jedynie kogo, na potrzeby (tylko) tej ustawy, uznaje się za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność. Wskazane w nim osoby jedynie w zakresie ubezpieczenia społecznego należy traktować tak, jak osobę prowadzącą pozarolniczą działalność. Inaczej mówiąc, reguluje jedynie „rodzaje osób ubezpieczonych”, ograniczając swój zakres do kwestii podlegania ubezpieczeniom społecznym. Wskazane osoby, w tym wymienione w pkt 4, dla celów ubezpieczeń społecznych traktowane są jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność. Przepis ten nie ustanawia natomiast, kto jest prowadzącym działalność gospodarczą, albowiem o tym przesądza Prawo przedsiębiorców lub inne przepisy szczególne. Pojęcie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność jest pojęciem sformułowanym dla potrzeb ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i dotyczy osób, które wykonują różnego rodzaju działalność na własny rachunek (P. Kostrzewa, Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, LEX/el. 2014). Tej interpretacji nie można w sposób dowolny przekładać na regulacje ustawy COVID-19.

Wspólnicy spółki jawnej, jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność w rozumieniu ustawy systemowej, podobnie jak wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnicy spółki komandytowej lub partnerskiej, nie mogą być traktowani jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, ponieważ zostali wyłączeni z tego kręgu w wyniku wyraźnego uznania ich za osoby prowadzące pozarolniczą działalność (na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej) niebędące osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą (stosownie do art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej), natomiast o podleganiu przez nich ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej decyduje samo posiadanie statusu wspólnika spółki jawnej (M. Barański, Komentarz do art. 15zq [w:] K.W. Baran (red.) Tarcza antykryzysowa. Szczególne rozwiązania w prawie podatkowym, rozliczeniach ZUS i wybranych aspektach prawa pracy związane z COVID-19. Komentarz, Warszawa 2020).

Sąd Okręgowy podniósł, że podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 12 marca 2019 r. w sprawie III AUa 2348/18, w którym wprost wskazano, że wspólnik spółki jawnej jest uznawany za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność na mocy art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, jednak nie jest osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej, gdyż taką osobą jest spółka jawna, a nie jej wspólnik. W przywołanym orzeczeniu Sąd Apelacyjny ocenił, że konstrukcja prawna spółki jawnej wyklucza z kręgu osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej wspólnika spółki jawnej, ponieważ to nie on, lecz spółka jawna, której jest wspólnikiem, prowadzi zawodowo we własnym imieniu działalność gospodarczą. W konsekwencji, wspólnicy spółki jawnej, jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podobnie jak wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnicy spółki komandytowej lub partnerskiej nie mogą być traktowani jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu pkt 1 cytowanego przepisu, ponieważ zostali wyłączeni z tego kręgu w wyniku wyraźnego uznania ich za osoby prowadzące pozarolniczą działalność – art. 8 ust. 6 pkt 4, niebędące osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą – art. 8 ust. 6 pkt 1 (ujęcie węższe), natomiast o podleganiu przez nich ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej decyduje samo posiadanie statusu wspólnika spółki jawnej. Ze statusem tym nie musi być powiązane faktyczne prowadzenie tej działalności. Jest to istotna różnica w zasadach podlegania ubezpieczeniom społecznym, z jednej strony, osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność, a z drugiej – wspólników spółek prawa handlowego.

Wyrok Sądu Okręgowego został w całości zaskarżony przez odwołującego się, który zarzucił Sądowi naruszenie prawa materialnego, tj.:

- 1) art. 15zq ust. 1 pkt 1 ustawy o COVID-19 przez błędną jego wykładnię umożliwiającą przyjęcie, iż z kręgu osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, którzy są uprawnieni do świadczenia postojowego, wyłączeni zostali wspólnicy spółek jawnych;
- 2) art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 8 ust. 6 pkt 1 i 4 ustawy systemowej przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepisy te stanowią podstawę kwalifikacji do kręgu osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą uprawnionych do świadczenia postojowego;
- 3) art. 3 i 4 ustawy Prawo przedsiębiorców poprzez ich błędną wykładnię prowadzącą do wniosku, iż za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą może być uznana wyłącznie osoba posiadająca status przedsiębiorcy.

Wskazując na powyższe zarzuty odwołujący się wniósł o zmianę wyroku przez ustalenie mu prawa do świadczenia postojowego oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie, a przy tym o zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem drugiej instancji według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie, albowiem nie zawierała zarzutów, które można by było uznać za merytorycznie uzasadnione.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji nie były kwestionowane, w związku z czym należało uznać, że stan faktyczny jest w niniejszej sprawie bezsporny. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny przyjął ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy za własne. W tej sytuacji, stosownie do treści art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., nie zachodziła potrzeba ich ponownego przytoczenia w całości.

Przechodząc do istoty sprawy podnieść należy, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy odwołujący się znajduje się w kręgu podmiotów uprawnionych do świadczenia postojowego wyznaczonym przez treść art. 15zq ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 374; dalej jako: „ustawa covidowa”).

Ocena Sądu Okręgowego, której ucieleśnieniem była treść rozstrzygnięcia, a której motywy zostały przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, zasługiwała na aprobatę.

Zgodnie z treścią art. 15zq ust. 1 pkt 1 ustawy covidowej, świadczenie postojowe przysługuje osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych.

Definicja przedsiębiorcy została zawarta w art. 4 Prawa przedsiębiorców. W ust. 1 stanowi on, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą.

Odwołujący się, co niesporne, był w dacie złożenia wniosku o przyznanie świadczenia postojowego wspólnikiem spółki jawnej.

Jak stanowi art. 22 § 1 k.s.h., spółką jawną jest spółką osobowa, która prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą, a nie jest inną spółką handlową. Po myśli art. 8 k.s.h. spółka osobowa może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym

własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana (§ 1). Spółka osobowa prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą (§ 2). Spółka jawna nie jest osobą prawną. Jest jednostką organizacyjną, o której mowa w art. 33¹ k.c., czyli taką, której odrębna ustawa, tj. art. 8 k.s.h., przyznaje zdolność prawną i zdolność sądową. Od osoby prawnej spółkę jawną odróżniają: brak wyraźnego przepisu szczególnego przyznającego osobowość prawną, osobista odpowiedzialność wspólników za długi spółki, brak ustawowych organów oraz zależność bytu spółki od jej składu osobowego. W spółce jawnej nie ma organów, a funkcje organów pełnią wspólnicy zgodnie z zasadami określonymi w przepisach Kodeksu spółek handlowych oraz w umowie spółki. Przepis art. 8 § 1 k.s.h. nadaje spółce jawnej szeroką podmiotowość w prawie materialnym i procesowym. Spółka jawna może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, oraz zaciągać zobowiązania, w związku z czym spółka jawna ma zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych. Spółka jawna (a nie jej wspólnicy) jest przedsiębiorcą zarówno w rozumieniu art. 43¹ k.c., art. 4 § 1 Prawa przedsiębiorców, jak również art. 36 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Uczestnictwo w spółce jawnej w charakterze wspólnika nie powoduje uzyskania przez wspólnika spółki statusu przedsiębiorcy. Przedsiębiorcą jest bowiem sama spółka jawna (B. Borowy, Komentarz do art. 22 k.s.h. [w:] Z. Jara (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Wyd. 3, Warszawa 2020).

Z powyższego płynie wniosek, że wspólnicy spółek jawnych (jak i innych spółek handlowych osobowych) nie są osobami prowadzącymi działalność gospodarczą na podstawie ustawy Prawo przedsiębiorców. Przedsiębiorcami są spółki, których są wspólnikami. A zatem w rozumieniu przepisów o prowadzeniu działalności gospodarczej i spółkach handlowych odwołujący się, jako wspólnik spółki jawnej, niewątpliwie nie jest osobą prowadzącą działalność gospodarczą.

Do rozważenia pozostaje jeszcze kwestia, czy odwołujący się może zostać uznany za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie „innych przepisów szczególnych”.

Treść apelacji, w szczególności drugiego z zarzutów, świadczy o tym, że odwołujący się upatruje takiej podstawy w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423.; dalej jako: „ustawa systemowa”), a mianowicie w art. 8 ust. 6 pkt 4 tej ustawy.

Przepis ten nie może zostać jednak uznany za „inny przepis szczególny” w rozumieniu art. 15zq ustawy covidowej.

Należy zwrócić uwagę na to, że art. 8 ust. 6 ustawy systemowej stanowi, iż za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się:

- 1) osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, z wyjątkiem ust. 6a;
- 2) twórcę i artystę;
- 3) osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu:
 - a) w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
 - b) z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- 4) wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej;
 - 4a) akcjonariusza prostej spółki akcyjnej wnoszącego do spółki wkład, którego przedmiotem jest świadczenie pracy lub usług;

4) osobę prowadzącą publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 910 i 1378 oraz z 2021 r. poz. 4).

Wobec takiej treści przepisu należy stwierdzić, że ustawodawca rozróżnia „prowadzenie pozarolniczej działalności” (które jest pojęciem szerszym) od „prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych” (które jest pojęciem węższym).

Warto zwrócić uwagę, że do pojęcia działalności gospodarczej w powyższym (wąskim) rozumieniu ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych odwołuje się tylko w art. 8 ust. 6 pkt 1, a w pozostałych punktach tego przepisu wymienia osoby nieprowadzące działalności gospodarczej w ścisłym znaczeniu tego pojęcia.

Właśnie w kręgu tych osób znajduje się w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wspólnik spółki jawnej, który jest objęty obowiązkiem ubezpieczenia bez względu na fakt prowadzenia działalności gospodarczej.

Powyższy przepis został wprowadzony od dnia 1 stycznia 2003 r. ustawą z 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074 ze zm.), a jego celem było rozszerzenie obowiązku ubezpieczenia społecznego w przypadku wspólników jednoosobowych spółek z o.o., aby nie musieli oni w celu objęcia ubezpieczeniem zawierać umów z własną spółką. W związku z powyższym obowiązek ubezpieczenia wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. (oraz wspólników spółek osobowych) powiązany jest jedynie z posiadaniem przez niego takiego statusu prawnego, a nie z prowadzeniem działalności gospodarczej. Potwierdzeniem powyższego poglądu są argumenty przedstawione w uzasadnieniu uchwały Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z 22 lutego 2006 r. (I UZP 4/05, OSNP z 2006 r. Nr 19-20, poz. 304), dotyczącej wspólników spółek osobowych, którzy również są objęci obowiązkiem ubezpieczenia społecznego na mocy art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W powyższym zakresie Sąd Najwyższy przyjął, że objęcie ich ubezpieczeniem społecznym nastąpiło w drodze zabiegu włączającego ich działalność do zbiorczego tytułu „działalności pozarolniczej”, z wyłączeniem z zakresu regulowanego art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dotyczącego działalności gospodarczej.

A zatem osoby wskazane w punktach 2-4 ust. 6 art. 8 ustawy systemowej należy traktować tak jak osoby prowadzące pozarolniczą działalność jedynie w zakresie zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym. Przepis ten nie ustanawia natomiast, kto jest prowadzącym działalność gospodarczą, albowiem o tym przesądza Prawo przedsiębiorców lub inne przepisy szczególne. W myśl przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców działalność gospodarczą wykonują przedsiębiorcy oraz wspólnicy spółki cywilnej (art. 4 ust. 1 i 2 ustawy Prawo przedsiębiorców). Inne przepisy, do których odesłanie zawarto w art. 4 ust. 2 ustawy Prawo przedsiębiorców i art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej, to przepisy ustawy z 22 marca 1989 r. o rzemiośle (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2159) czy przepisy ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1309).

Zauważyć w tym miejscu trzeba, że ustawodawca w sposób wyraźny ograniczył krąg osób uprawnionych do świadczenia postojowego, jak również przesłanki nabycia do niego prawa. Uczynił tak zresztą również w przypadku innych instrumentów wspierających przedsiębiorców, formułując szereg przesłanek pozytywnych i negatywnych. W konstrukcji świadczenia postojowego dominuje funkcja alimentacyjna i dochodowa. Ze względu na pełnione przez to świadczenie funkcje, może być ono postrzegane jako świadczenie stanowiące substytut wynagrodzenia lub dochodu, które nie może być pobierane lub uzyskiwane z przyczyn niezależnych od osoby uprawnionej. Wskazać jednak należy, że przysługuje ono na podstawie specjalnej ustawy, której przepisy mają charakter bezwzględnie obowiązujący i nie dopuszczają nieuprawnionej wykładni per favorem. To, że zgłoszeni do ubezpieczeń wspólnicy spółek osobowych są w tym obszarze traktowani jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, nie kreuje prawa do innych uprawnień, w tym świadczenia postojowego, albowiem jego konstrukcja nie jest oparta na instrumentach ubezpieczeń społecznych, w tym na sposobie opłacania składek na to ubezpieczenie. Jest to świadczenie dedykowane osobom fizycznym, u których przestój działalności, jako przedsiębiorców, zrodził zagrożenie dla dalszego funkcjonowania,

wręcz bytu i egzystencji. Trudno dopatrzeć się takiego założenia w odniesieniu do spółek prawa handlowego, choćby osobowych. Można tutaj wskazywać na pewną dychotomię, gdyż na gruncie prawa przedsiębiorców wspólnik spółki jawnej nie jest przedsiębiorcą, a z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych – jest (wyrok Sądu Najwyższego z 13 września 2010 r., II UK 82/10, Legalis nr 315922). W przypadku jednak prawa do świadczenia postojowego decyduje kwalifikacja z punktu widzenia regulacji dotyczących działalności gospodarczej, tj. jak daną osobę czy też podmiot postrzegają te właśnie przepisy. Świadczenie postojowe nie powinno być kwalifikowane jako świadczenie z ubezpieczenia społecznego, a szeroko pojmowane świadczenie dla przedsiębiorców, dlatego przesądzający powinien być status uprawnionego w rozumieniu przepisów prawa handlowego i gospodarczego, a nie prawa ubezpieczeń społecznych.

Skoro więc odwołujący się nie jest osobą określoną w art. 15zq ust. 1 pkt 1, to nie przysługiwało mu prawo do świadczenia postojowego. Ocena Sądu Okręgowego była zatem prawidłowa.

W świetle powołanych wyżej przepisów i argumentacji prawnej, Sąd Apelacyjny, działając z mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację, o czym orzekł, jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie II sentencji wyroku, stosując w tym zakresie statuowaną w art. 98 k.p.c. zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Skarżący przegrał postępowanie apelacyjne, w związku z czym powinien ponieść koszty zastępstwa prawnego organu rentowego. Wysokość kosztów została ustalona w oparciu o § 9 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

Końcowo wskazać należy, że Sąd Apelacyjny rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym. Żadna ze stron nie złożyła wiążącego wniosku o przeprowadzenie rozprawy z art. 374 k.p.c., a jednocześnie – w ocenie Sądu Apelacyjnego – w sprawie nie ujawniły się żadne okoliczności, które przemawiałyby za koniecznością jej wyznaczenia. Nadto, zgodnie z art. 15zsz⁽¹⁾ ust. 1 pkt 1 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1842), w brzmieniu nadanym ustawą z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 1090), obowiązującym od 2 lipca 2021 r., w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów kodeksu postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego. Zasada ta, zgodnie z art. 6 powołanej ustawy z 28 maja 2021 r., znajduje zastosowanie do wszystkich spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie. Taki stan prawny, zważywszy na datę wydania niniejszego orzeczenia, uzasadniał rozpoznanie przedmiotowej sprawy w składzie jednego sędziego.

Marcin Graczyk